

Tapte regjeringspartiene kommunevalg på lakseskatten?¹

Regjeringspartiene ble betydelig svekket i de største oppdrettskommunene ved kommunevalget, samtidig som Høyre og Frp styrket seg. Men endringene var i stor grad de samme som i kommuner som ikke hadde en stor oppdrettsnæring.

Den såkalte «lakseskatten» [ble foreslått innført av Ap/Sp-regjeringen](#) høsten 2022. En grunnrenteskatt på 40 prosent på fiskeoppdrett ble tidligere foreslått av havbruksskatteutvalget i 2019. Dette forslaget ble imidlertid avvist av en rekke partier før NOUen var levert. Det første partiet som signaliserte motstand mot en lakseskatt var Senterpartiet. I 2020 kunne man lese at [Senterpartiet har et klart landsmøtevedtak der man avviser enhver form for nye statlige ekstraskatter på distriktsnæringer](#). En rekke andre partier som Fremskrittspartiet, Høyre, Venstre, Krf og Arbeiderpartiet sa i 2020 også nei til den modellen som utvalget foreslo.

Lakseskatten illustrerer på en god måte dilemmaet mellom lokal frihet og nasjonal likhet, samtidig som den forsterker spenningen i [geografiske konflikter](#) og [mellom sentrum og periferi](#) i norsk politikk. Det er lokalsamfunn som stiller sine havområder til disposisjon og det er i merdene langs kysten verdiene skapes. Eierne av selskapene har tatt høy risiko, og har også sittet igjen med høy profitt. Mange av disse er eiere med sterk lokal forankring har reinvestert i lokalsamfunnet og gitt svært lønnsomme arbeidsplasser samt høye inntekter til kommunene gjennom Havbruksfondet. På den andre siden ligger det nasjonale velferdsperspektivet hvor staten tar i stor grad tar inntekter fra grunnrenten som ligger i f.eks. olje og i kraft og fordeler dem etter nasjonale samfunnsbehov og finansierer velferdssamfunnet.

Lakseskatten var omtrent ikke diskutert i valgkampen 2021, og det kom som lyn fra klar himmel da den ble foreslått innført av regjeringen høsten 2022. [Opposisjonen raste mot forslaget](#) og lakseselskapene varslet permitteringer og stopp i milliardinvesteringer. Senterpartiet ble spesielt beskyldt for løftebrudd. Etter en høringsprosess endte man med et

---

¹ Jonas Stein, førsteamanuensis i statsvitenskap ved UiT – Norges arktiske universitet. Han har publisert internasjonale forskningsartikler om politisk adferd og effekter av fiskeripolitikk på regional utvikling.

Troy Saghaug Broderstad, førsteamanuensis i statsvitenskap ved UiT – Norges arktiske universitet. Han har publisert internasjonale forskningsartikler om velgeradferd og demokratisering.

[usedvanlig forlik mellom Senterpartiet, Arbeiderpartiet, Venstre og Pasientfokus](#), som innebar at skatteprosent ble betydelig redusert for selskapene sammenlignet med det opprinnelige forslaget. Høyre, Frp og Krf valgte å stille seg utenfor forliket fordi de var imot skatten. Rødt, SV og MDG var heller ikke med på forliket fordi de ønsket en høyere skattesats.

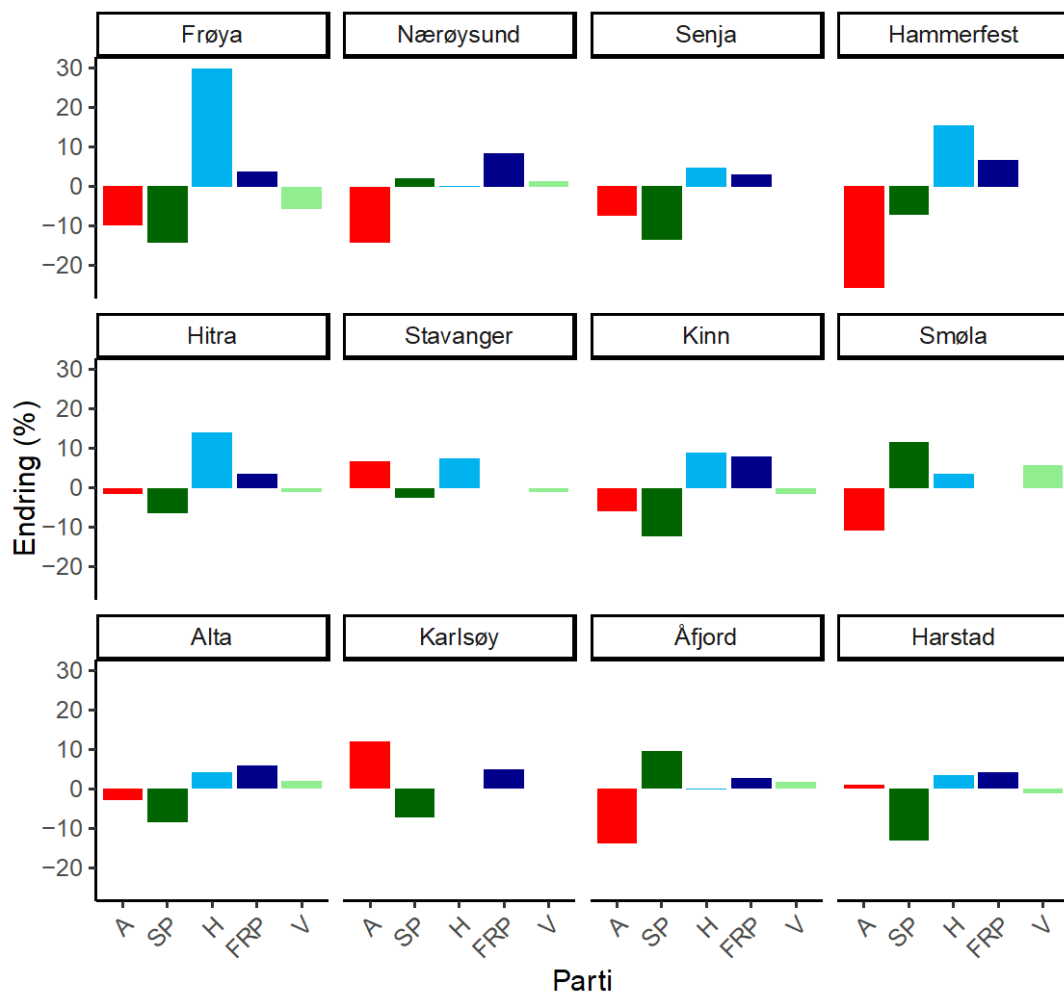
Spørsmålet er hvordan kan denne skatten ha påvirket lokalvalget i de kommunene som var sterkest berørt av innføringen av lakseskatten? Vi legger frem følgende hypoteser:

H1: Sp og Ap blir straffet lokalt for innføring av lakseskatten

H2: Høyre og Frp blir belønnet for sin sterke motstand mot lakseskatten.

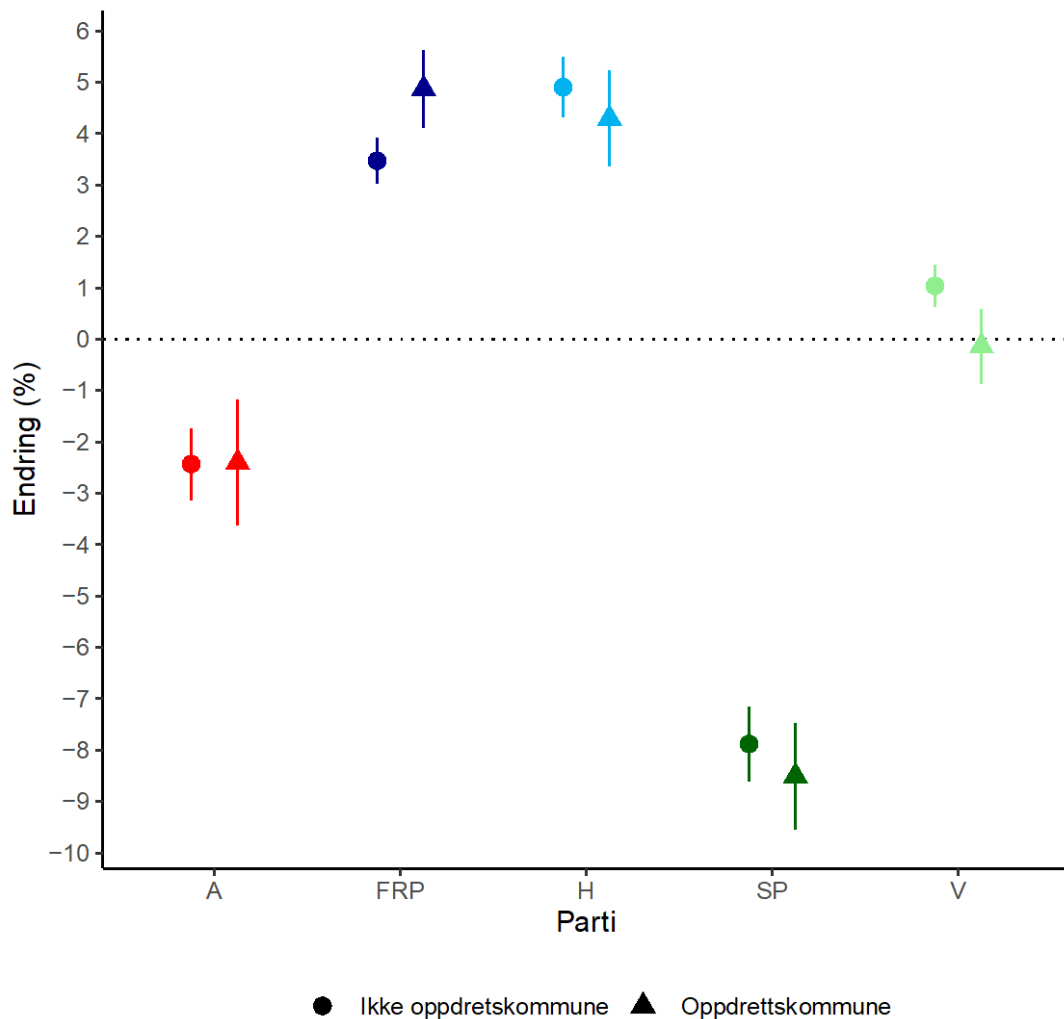
H3: Venstre blir belønnet for at de fikk ned skattesatsen

Figur 1- Endring i oppslutning (%) i de 12 kommunene med størst utbetaling fra Havbruksfondet

Figuren viser at det overordnede bildet er at regjeringspartiene gikk betydelig tilbake i de tolv laksekommunene med høyest utbetaling fra Havbruksfondet. Samtidig gikk Høyre og Frp frem. Endringene for Venstre var relativt marginale, og vi ser ikke noe klart bilde basert på de rikeste kommunene.

Figur 2 – Endring (%) hos partiene i oppdrettskommuner vs. ikke oppdrettskommuner

I den videre analysen sammenlignet vi endringer i partienes oppslutning fra 2019 til 2023² i oppdrettskommunene (de som har inntekter fra [Havbruksfondet](#)) med de andre kommunene. Den eneste signifikante forskjellen er at Frp fikk en signifikant høyere fremgang i oppdrettskommunene enn i de øvrige kommunene.

² Data hentet fra [Valgresultat.no](#). Det er ikke mulig å regne ut endring i oppslutning for disse partiene for kommunene Haram og Vevelstad. Vi tror ikke dette har nevneverdig betydning for resultatene.

Denne analysen sier ikke at lakseskatten ikke har hatt effekt for velgerendringene som vi har sett ved dette valget. Det er derimot ikke mulig å si at regjeringspartiene har blitt mer svekket i oppdrettskommunene enn i de andre kommunene. Det kan skyldes at de samlet sett har gått tilbake så mange steder at den spesifikke effekten ved lakseskatt ikke gir utslag. Samtidig er mange av laksekommunene såpass små at det kan tenkes at det er spillover-effekter fra en kommune til nabokommunene.

Dette er også et lokalvalg og folk har stemt på lokale saker og kandidater, og har latt nasjonale spørsmål ligge til stortingsvalget. Arbeiderpartiet går for eksempel frem i en oppdrettskommune som Karlsøy og Senterpartiet går frem til over 50 prosent i Smøla. Et profilert unntak fra dette er for eksempel Frøya kommune [hvor Salmar har rundt 700 årsverk](#) og den sittende Høyre-ordføreren, Kristin Strømskag, har vært en profilert motstander av skatten. Her gikk Høyre frem 30 prosentpoeng og de gjorde også det [svært godt i Hitra og Flatanger pga. lakseskatt ifølge NRKs kommentator](#).

En dypere analyse på velgernivå vil kunne gi svar på i hvor stor grad lakseskatten har påvirket også regionalt i et sentrum-periferiperspektiv og i hvor stor grad enkeltvelgere har latt det være avgjørende for deres stemmegivning ved dette valget.